

Lidija Dimkowska

Balada o beguncih tete Else

V Schlossbergu je hladno.
 Peči so polne naših nohtov in las.
 Dvigalo, polno oglja in vžigalic,
 se je ustavilo sredi frizerskega salona pri mestnih vratih.
 Tam so nam brezplačno ostrigli frufruje
 in zdaj se ogledujemo drug v drugem, pH-nevtralni.
 Potem ko je teta Else dopletla naše copate,
 smo igrali pikado: ona z modro pletilko v naša srca,
 mi z rdečo v njeno srce. Grussgott.
 Oblíž zaustavi krvavitev rane
 in pospeši azilni postopek.
 In ljubezen tudi. Saj bo, pravi teta Else.
 Bila je prva, ki je nam rekla: "Pridite, saj vas Evropa ne bo požrla!"
 in nas pridušeno hrabrila, prsi pa so se jih dvigovala kot dojilji, naslonjeni
 na rešetke gore,
 ko smo zadihani tlačili čela v Rubikove kocke z zrakom,
 ne vedoč, ali se je pobeg končal ali pravkar začel.
 "Glejte," je rekla, "tukaj je mreža razpletena, vse bo še dobro,
 to niso lisice, so samo trakovi za roke, ki sem jih sama splekla."
 Ročna izdelava, rdeč pečat kakovosti.
 En trak za drugim, v stisku smo postali njeni in ona naša.
 Meja je bila samo krčna žila, ki se da preskočiti.
 Kot elastiko, kot kolebnico ali ristanc.
 Preproga v Schlossbergu ima sedem polj,
 za vsako celino po en ristanc in še enega za teto Else.
 Življenje je vaja za neko drugo življenje,
 ki na vrata slabih učencev ne potrka.
 Da ne bi bilo ponavljavcev, nas teta Else pred spanjem poljubi na čelo,

ponoči nam kot v ilustracijah otroških revij
potegne roke izpod odeje.
Okrog kozarcev z *B-complexom*
B3 in B6 iz naših črev spleteta gordijski voz.el.
Zjutraj teta Else nima več prhljaja
in mi ne ploskih stopal. Jemo jabolčni zavitek.
Tako je že od nekdaj: treba je ostati v formi,
prelisičiti čas, vržen v športno torbo za vrati.
Skozi dimnik mahamo otrokom, ki v vrsti prihajajo
k pouku o življenjskih izkušnjah.
“Otroci, to so begunci,” pravi učiteljica.
“Učiteljica, pred čem bežijo?”
“Pred nagrobnimi fotografijami.”
Teta Else okrog vratu nosi fotoaparatus Smena.
Oblečeni v cape jim kose starega kruha mažemo
s tremi kapljicami jedilnega olja
ali s ščepcem sladkorja (vse to je plačala šola).
Otroci jedo in bruhajo, potem ližejo sploščene bombone z okusom po
jagodah,
ki jih je vsak izmed nas dolgo hranil v žepih trenirke.
Tako se sodobni otroci oskrbujejo s spomini,
mi pa ne pozabimo svojih korenin.
Teta Else vzame mero za trakove tudi otrokom.
V učiteljčini črni torbici z napisom Pink Bag 40 dni odležiyo
zmlete jajčne lupine,
zmešala jih bo z majonezo in kečapom
in z njimi umirila učence, ki se krohotajo v zadnji klopi:
“Včeraj je malo manjkalo, da niso tramvajaska vrata moji mami odtrgala
glave,
zato je danes odšla na delo jahajoč nemško doko.”
Naše matere so v službo hodile z nogavicami, potegnjenimi čez škornje,
zato je nam uspelo priti tako daleč od doma.
Nad nami visi mesto kot polica, ki popušča pod težkimi slovarji,
drugega za drugim jih jemljemo in z njimi na glavi
tekamo med ulico Herengasse in Muro, begunci *in praesentia*.
Čez trakove namesto ure nosimo ročne merilce za krvni pritisk,
jezik je dvigalo med ljubezenskimi sistolami in diastolami.
Noge so se že v otroštvu dotaknile tal,
nekatero tudi meje. “Žalost je ortopedska napaka,” pravi teta Else.
In glej, mestni bazen nas vabi na terapijo:

“Plavajte 40 dni, kakor je Jezus plaval v Očetovem očesu,
da boste vitki in zdravi, za begunca je voda najboljša masaža,
zato je Jezus premagal pot na Golgoto,
sprostite se, tudi Jezus se je sproščal, ko je hodil po vodi.”
Vprašujoče pogledamo teto Else, ona pa obrne pečeno uro.
Čas je, da vase potegnemo popke, da stegnemo jezik,
da vsak izmed nas sindikalno novoletno darilno vrečko napolni
s pralnim praškom in malo pepela.
Prošnje so neveščice napisane, pralni stroji polni,
kdor gleda – bo videl, kdor pere – se bo obesil na vrvi.
Prazniki so vsi tisti dnevi, ko se novorojencem
ne prikažemo v sanjah.
Tokrat zaradi obletnice narodnega junaka ulico pod gradom
kličemo z ljubkovalnim imenom.
Teta Else je vesela. Za zdaj ste samo moji, pravi,
toda počasi boste postali tudi njihovi. Koliko pa je junakov
onkraj reke? Za vsakega begunca po en prst na nogi in eden na roki.
Obiskali smo mestno porodnišnico. Na hodniku na velikem ekranu
predvajajo reklamo z otrokom, ki se meče ob tla, ker ne dobi čokolade,
oče pa bi se od sramu najraje pogreznil v zemljo. Saj sem ti rekla,
use a condom.
Dve vrsti betonskih mešalcev – trebuhi, ki se zvijajo v plesu,
porodnice, ki dozorevajo s svojimi sinovi v inkubatorju,
medtem ko se deklince rojevajo z deklinškim priimkom.
Mi pa nismo begunci samo zato, ker bežimo, ampak tudi, da bi bežali.
Pred odmevom zarodka v hodniku, pred vijugo srčnega utripa,
pred kisikom v radiatorjih.
Teta Else očetom, ki ležijo na porodnih mizah, razdeljuje trakove.
Lepo je, ko se roke prekrizajo v sedlo.
Sedimo na njih in čakamo na odgovor.
Oblast pošilja elektronska sporočila z rdečim klicajem,
hoče, da ostanemo begunci, ranljiva skupina, ki se izmuzne skozi
šivankino uho, nova znamka mikročipov.
Novinarji so sporočili, da smo tega zmožni, saj imamo št. XS,
toda mape z dokumenti so klinični primeri, debeli, XXL.
Za mape se bo našla rešitev. Teto Else bomo poslali
v cerkveno tiskarno, v kateri bodo naše dosjeje
stanjšali na svetopisemski papir. En sam trenutek in že je življenje sveto.
To čakanje sploh ni bilo tako dolgo.
Toda ob petkih teta Else pusti dlesnim, da si odpočijejo od proteze,

ta sameva v plastičnem kozarcu v banji,
vsa okna in vrata so zaprta,
vakuum, pravi, omogoča ljudem in aparatom dolgotrajen obstoj,
srkamo bistro juho in paradižnikov sok,
generalno čiščenje božjih oblog,
potem se, zleknjeni na tleh, pridušeno smejimo,
ker teta Else pravzaprav ne hodi ven,
da po poti ne bi srečala smrti,
ki se vsak petek izmuzne skozi zadnja vrata Kunsthalleja
in bi se tako lahko vrnila v našo mapo.
Ljubezen se meri v kvadratnih metrih.
Begunci smo, znamo ulti smrti,
teta Else pa nima izkušenj z ukanjanjem usode.
Vsak izmed nas ji iz papirjev v mapi
naredi origami v trendovskem črno-belem dizajnu,
z modrim pečatom na sredini in l. r. podpisom.
Kot da bi učbenike zavijali v strani starega koledarja,
dvanajst predmetov v šoli – dvanajst mesecev,
zvezke pa v celofan, ki je ostal od kozarcev za vlaganje.
Vsi begunci tega sveta imajo spol in spomine.
Plodili se bomo, množili in ločevali.
V potnem listu mora vsak biti sam, tudi nerojen otrok,
samo mi smo prepognjen seznam v potnem listu tete Else.
“Če zbežiš v tujino, s tujci ne razpravljaj
o seksu in politiki,” so nam rekle tete po materini strani.
Zaradi prvega te bodo zaprli, zaradi drugega ubili.
In nihče ne razpravlja. Molk pa je seks in politika hkrati.
Teta Else razširi roke kot Medeja,
a nas ne da. “Zaprta smo, ker ob petkih ne nosim proteze,
ko je človek zaprt med sebi enakimi, ga nihče ne more ubiti.”
Teta Else je modra in dobra kot sladka kuhana pšenica.
Z njo lahko človek v izgnanstvu živi
kot v gorski koči. Ko smo zunaj, tla škripajo,
ognjišče sope, gora se spremeni v ravnico.
Ob petkih se tudi naš jaz sterilizira.
Toda glej, skozi kukalo na vratih s počenim steklom
je naenkrat švignila osa, omamljena je zabrenčala okrog naših glav,
zgrozila se je zaradi naših legoidentitet
in ganjena zaradi časovnih razlik med notranjim in zunanjim
je teto Else pičila v vrat, nad bioenergetsko ogrlico.

O smrti smo imeli stališče, a nismo vedeli, kaj je umiranje
v državi, v kateri je umiranje priporočena pošiljka,
smrt elektronsko sporočilo,
v naših državah pa nezalepljen telegram.
Teta Else leži na naših origamijih in umira,
mi pa iščemo pare zakrpanim nogavicam in jočemo,
kroglice z njene ogrlice so naše zenice in lupe,
slepi spregledajo, toda teta Else ne vstane,
enkrat begunec, za vedno begunec.
V mrliški veži duhovniki stegujejo roke proti Bogu,
en dva tri, dva dva tri,
jutranja telovadba za čvrste mišice,
duh in telo se še v molitvi ne ločita,
mi pa se moramo ločiti od tete Else.
“Je bila mesojeda ali vegetarijanka?” so nas vprašali na upravi,
pa se nismo mogli spomniti. Ko je bila eno, ni bila drugo
in nasprotno. Zdaj ste sirote, je rekla hostesa
in z nohtkom zaprla krematorijsko peč.
Vrata so nam priščipnila prste.
Vsak je posesal svoje v ustih.
Pečat na naših trakovih je pomodrel od bolečine.
Krematorij je eko- in vegisistem.
Kot iz lončarskega vretena iz njega prihaja žara s pepelom.
Kdo bi hotel v spalnici imeti krsto z mrličem?
Grob je mesojed. V naših državah še največji.
Kot pes, ki se je naselil pri mesarju. Ali v osrednji mesnici.
Samo zaradi inertnosti mrtve dajemo v zaboj in ne v papir
ali plastično vrečko. Grob jih z razpeto obleko požrešno in
nenasitno jé, žveči, melje.
Kakšno koščico vrže za mrliško vežico, za srečo.
Potem zaspi do naslednje večerje.
Mrtvi pa so tako na onem kot tudi na tem svetu.
Od telesa tete Else se je v Schlossbergu segrela peč.
Zadnjo noč bomo v njej sežgali tudi njeno volno.
Ogenj bo prasketal in napovedoval goste, ki jih nihče ne pričakuje.
Jutri nas bodo mestne oblasti razselile po azilnih centrih po Evropi.
Ko si enkrat begunec, za vedno ostaneš brez bega.
Pa zdaj pojejmo kajzerice s salamo in sirom
kot na dobrih starih pogrebih v domovinah
(očete imamo še vedno, očetnjav pa ne),

na katere so primestni avtobusi privažali škatle z belimi kajzericami,
tolažilna darila za sorodnike umrlega.

Zagotovo jih je pošiljala tudi teta Else.

Brez nje naša bolečina kot mozolj brizgne
duhovnikom v oči.

Teta Else nikoli več ne bo rekla:

“Začnimo teden s čisto WC-školjko.”

S čistim ogledalom, v katerem je dih božje poslanstvo.

Te kajzerice so okusne, kot kompas v naši usodi.

Levo od nas so grobovi mesojedih, desno vegimrličev,

lahko se prebiješ med njimi po sredini in te ni,

toda kam naj gre človek, v katero morje naj gre bradat

in pride ven z voljno in mehko kožo? Kako postati prodajalec banan

na plaži,

kako zakričati *Vitamins for Sex Machine!*

V tuji deželi ni dobro govoriti o seksu in politki. Zgodovina so karaoke:

ponavlja tisto, česar se je življenje naučilo iz knjig.

Po pogrebu bodo vsi odšli na razprodaje v velika nakupovalna središča,

da bi črnino zamenjali s svetlimi oblačili,

le mi se bomo goli prikradli v strešni prtljažnik *Thule* na avtobusu

tete Else,

nadse bomo posadili pokrov,

prijeli se bomo za trakove in kot origami

poleteli mimo odprtega okna,

toda ne navzgor, ampak navzdol, skozi daljnogled svoje krvi,

skozi svojo vzajemno svobodo. Teta Else, teta Else,

vsak lahko pobegne, samo begunec ne.

Prevedel Aleš Mustar